

Bank

Vägledning om intern kontroll

Beslutad av Simpts styrgrupp i november 2019

Innehållsförteckning

1.1 Modell och modellrisk	3
Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Peningtvättsföreskrifterna	4
Modell i riskhanteringssammanhang	4
Modellrisk.....	5
Sorteringsverk	5
1.2–1.4 Särskilt utsedd befattningshavare, centralt funktionsansvarig och oberoende granskningsfunktion	6
Inledning.....	6
När ska en centralt funktionsansvarig, oberoende granskningsfunktion och särskilt utsedd befattningshavare utses?	7
1.2.1 Bedömningen av om en särskilt utsedd befattningshavare ska utses	7
Vem ska utses till särskilt utsedd befattningshavare?	8
1.2.2 Vad ska en särskilt utsedd befattningshavare göra?.....	8
1.3 Centralt funktionsansvarig	9
Vad innebär kravet på oberoende?.....	10
Kan centralt funktionsansvarig arbeta riskbaserat?.....	10
Hur uppfyller centralt funktionsansvarig kravet på att ansvara för rapporteringen till Polismyndigheten?	10
Centralt funktionsansvarig inom en koncern	11
1.4 Oberoende granskningsfunktion.....	11

Simpts vägledning har tagits fram av sju organisationer i finansbranschen och deras medlemmar. Den utgår från medlemmarnas behov av vägledning och är inte avsedd att vara heltäckande.

Vägledningen beskriver hur branschen tolkar och tillämpar penningtvättsregelverket i aktuella delar.

Vägledningen ersätter inte lagar, föreskrifter och andra rättskällor. Dessa måste alltid beaktas och tillämpas i förekommande fall.

Det finns inte någon skyldighet att använda vägledningen. Den som använder vägledningen måste alltid göra bedömningen om vägledningen är tillämplig i det enskilda fallet.

Denna del av vägledningen har tagits fram av medlemmar hos Sparbankernas Riksförbund såvitt avser modell och modellrisk och av medlemmar hos Svenska Bankföreningen såvitt avser särskilt utsedd befattningshavare, centralt funktionsansvarig och oberoende granskningsfunktion. Vägledningen kan tillämpas av alla när relevant.

Vägledningen ska läsas tillsammans med och kompletterar den grundläggande vägledningen om intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser. Rubriknumreringen motsvarar numreringen i den grundläggande vägledningen.

I denna del av vägledningen hänvisas bl.a. till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) och Finansinspektionens föreskrifter (2017:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsföreskrifterna).

1.1 Modell och modellrisk

Sammanfattning

Termen modell i penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna bedöms ha samma innebörd som i andra riskhanteringsområden och därmed typiskt sett förutsätta förekomst av kvantitativa och statistiska komponenter. Termen modell avser inte det som här benämns sorteringsverk.

Stödet för bedömningen att det krävs kvantitativa och statistiska komponenter för att en modell ska föreligga finns fram allt i penningtvättsföreskrifterna.

Bakgrund

Enligt 6 kap. 1 § penningtvättslagen ska verksamhetsutövare som använder modeller i den interna kontrollen ha rutiner för modellriskhantering. Enligt penningtvättsföreskrifterna ska modellriskhanteringen bygga på validering av data och parametrar och beakta bakomliggande teorier samt antaganden.

Det är viktigt att det är tydligt vad som är en modell i lagens mening, så att verksamhetsutövaren kan avgöra om det krävs rutiner för modellriskhantering.

Enligt motiven till penningtvättslagen (prop. 2016/17:173 s. 547) avses med modell "förfaranden som syftar till att automatisera eller standardisera de bedömningar och andra förfaranden som verksamhetsutövare har för att uppfylla olika krav i penningtvättslagen". En modell för riskklassificering

kan vidare enligt motiven ”exempelvis involvera en numerisk klassning av olika riskfaktorer som sammanställs för att utgöra en bedömning av risken som kan förknippas med kunden”.

Uttalandet är inte helt enkelt att förstå, eftersom det förefaller kunna fånga både modeller i den bemärkelse som ordet modell har i riskhanteringssammanhang och sådana arbetssätt som inte utgör modeller (i det följande kallade sorteringsverk). Frågan är alltså vad som avses med termen modell i penningtvättssammanhang, om termen är avsedd att ha samma innebörd som i andra riskhanteringssammanhang eller en annan och vidare innebörd.

Penningtvättsföreskrifterna

I penningtvättsföreskrifterna (6 kap. 14–17 §§) används begrepp som bara är relevanta i sådana sammanhang där termen modell kan förstås på det sätt som är vedertaget i riskhanteringssammanhang och som därmed förutsätter förekomst av kvantitativa och statistiska komponenter. De begrepp som används är ”bakomliggande teori”, ”antaganden som lett fram till modellens utformning”, ”parametrar”, ”data” och ”validering”. Föreskrifternas utformning innebär därför att modellriskhantering måste utföras om verksamhetsutövaren har ett arbetssätt där de nämnda begreppen har relevans, dvs. om det i verksamhetsutövarens arbetssätt förekommer kvantitativa och statistiska komponenter

Modell i riskhanteringssammanhang

När ordet modell används i riskhanteringssammanhang avses vanligen modeller som är baserade på statistiska och kvantitativa metoder eller processer. Ett sådant exempel är modeller som används för beräkning av riskvägt exponeringsbelopp, t.ex. IRK-modell för kreditrisk.

I penningtvättssammanhang används modeller främst i riskklassificeringen. En skillnad mellan kreditriskmodeller och de modeller som används i penningtvättssammanhang är att kreditriskmodeller bygger på data om faktiska kreditförluster, medan modeller i penningtvättssammanhang i regel inte bygger på data om faktisk penningtvätt. Modeller som används för att bedöma risken för penningtvätt behöver därför kompletteras med vissa antaganden om vad som ska ses som indikatorer på penningtvätt.

Modellerna bygger på en stor mängd data och vissa antaganden om samband som uttrycks med beräkningsregler (algoritmer). Utifrån beräkningsreglerna kan slutsatser dras i visst hänseende om en motpart, vid en jämförelse mellan karaktäristiska egenskaper hos motparten och uppgifter i databasen. Det bör noteras att användningen av en modell inte i sig innebär att andra eller ytterligare uppgifter inhämtas om kunden än vad som inhämtas enligt penningtvättsregelverket när någon modell inte används.

Annorlunda - och förenklat - uttryckt bygger modellen på att en stor mängd data och kombinationer av denna data (som finns i databasen), jämförs med egenskaperna hos den person som ska bedömas. Jämförelsen ger ett utfall i form av vissa antaganden om personen. Hanteringen är rationell och ger i regel ett gott resultat. Ett på senare år uppmärksammat problem med modeller är att de kan ge resultat som inte är ändamålsenliga eller önskade, vilket är modellrisk.

Modellrisk

Modeller är grovt förenklade beskrivningar av verkligheten. Alla modeller medför modellrisk, som är ett uttryck för modellens precision och osäkerhet, med andra ord modellens förmåga att beskriva verkligheten. Ju större modellrisken är, desto större ska säkerhetsmarginalen i modellen vara. Som modellanvändare måste man, för att uppfylla krav på god riskhantering, ha god kontroll på modellrisken. Detta uppnås genom validering av modellen, vilket innebär att modellens ändamålsenlighet kontrolleras genom en mätning av om modellen ger det utfall som den är konstruerad att ge. I exemplet med IRK-modell kan valideringen t.ex. bestå i att kontrollera om den riskklass som modellen placerar en viss gäldenär i stämmer, med hänsyn tagen till de riskkaraktäristiska egenskaperna hos gäldenären som modellen ska sammanväga. Om exempelvis en gäldenär, som representerar den allra lägsta kreditrisken, klassificeras som en gäldenär med den högsta kreditrisken, så är det något genomgripande fel på modellen. Men om samma gäldenär i stället för att klassificeras som tillhörande riskklassen för gäldenärer med den lägsta kreditrisken, klassificeras som tillhörande riskklassen med den näst lägsta kreditrisken i en modell som bygger på tio riskklasser, finns det i regel inte anledning att anta att det är fel på modellen. Modellen ger i det senare fallet emellertid inte ett helt ändamålsenligt resultat, vilket är en spegling av modellens precision och dess förmåga att beskriva verkligheten. Om modellen klassificerar gäldenärer på oväntat eller inte avsett sätt, trots att modellen genomför alla modellens beräkningar av hur egenskaper ska vägas samman, är det tecken på modellrisken i modellen.

Samma resonemang kan appliceras på en modell för riskklassificering i penningtvättshänseende. Om kunden oväntat klassificeras i riskklasser som bedöms vara felaktiga, trots att klassificeringen sker helt enligt modellens formler för hur kundens egenskaper ska jämföras med databasens uppgifter, är det ett tecken på att modellrisk förekommer. Modellriskhanteringen ska genom valideringen fånga sådana fall och se till att modellen justeras så att inte felet eller liknande fel upprepas.

Sorteringsverk

Mindre aktörer som har en enkel affärsmodell och en begränsad omfattning av kunder, kan utan vidare fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvätsregelverket utan att använda modeller där det förekommer kvantitativa och statistiska komponenter och således använda s.k. sorteringsverk, vilka inte omfattas av kravet på modellriskhantering.

Med sorteringsverk avses arbetssätt som inte bygger på bearbetning av stora datamängder. Sorteringsverk bygger inte på algoritmer för jämförelse av riskkaraktäristiska kunduppgifter med modelldata. I stället bygger sorteringsverken på fasta och i förväg bestämda sorteringsbegrepp, tröskelvärden och nycklar för de karaktäristiska egenskaperna. Dessa kan vara desamma som faktorerna i en modell, t.ex. inkomst, boendeform, ålder, postnummer samt fast eller annan anställning. Olika värden bestäms på förhand för de olika variablerna som sedan summeras. Vissa egenskaper ger alltså ett i förväg bestämt utfall. Som exempel innebär förekomsten av faktorerna A, B och C att kunden har en viss riskklass. Sorteringsverk ger alltid rätt utfall. 2+2 blir alltid 4, enkelt uttryckt. Det innebär att modellrisk inte förekommer i sorteringsverk och att validering av ett sorteringsverk är meningslös. Detta betyder inte att sorteringsverk skulle vara riskfria. Något av de tröskelvärden som sorteringsverket bygger på kan exempelvis vara felaktigt i den meningen att det ger ett felaktigt resultat. Risken för ett sådant resultat är dock en annan operativ risk än modellrisk.

Verksamhetsutövare måste hantera de risker som arbetssättet kan vara förknippat med. Att en verksamhetsutövare inte måste utföra modellriskhantering innebär inte att vederbörande skulle vara

befriad från skyldigheten att hantera risker i arbetssättet. Skyldigheten att hantera modellrisker är en särskild skyldighet, som gäller utöver den allmänna skyldigheten att ha god kontroll över och hantera risker i verksamheten.

1.2–1.4 Särskilt utsedd befattningshavare, centralt funktionsansvarig och oberoende granskningsfunktion

Inledning

Av 6 kap. 2 § penningtvättslagen följer att en bank - när det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art - ska:

- Utse en medlem av ledningsgruppen, vd eller motsvarande befattningshavare (särskilt utsedd befattningshavare, SUB) som ska ansvara för att banken genomför de åtgärder som krävs för att följa penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna,
- utse en centralt funktionsansvarig (CF) som ska löpande kontrollera att banken fullgör sina skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna, samt
- inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att banken ska fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna.

Möjligheten att göra en bedömning av om det är motiverat begränsas dock av penningtvättsföreskrifterna och andra föreskrifter. Enligt penningtvättsföreskrifterna är det obligatoriskt för banken att ha en CF. Banken måste därtill ha en funktion för internrevision. Det följer av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (2014:1) om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1). Oavsett vilken bedömning som görs enligt penningtvättsregelverket när det gäller oberoende granskningsfunktion, måste banken alltså ha en internrevisionsfunktion. Det här innebär att utrymmet för att göra en bedömning av verksamhetens storlek och art i praktiken är begränsat till frågan om en SUB ska utses.

Det måste i sammanhanget framhållas att bankens interna styrning och kontroll främst regleras i FFFS 2014:1. En bank ska enligt de föreskrifterna ha kontrollfunktioner i form av riskkontroll, regelefterlevnad och internrevision, som ska vara oberoende. Det är viktigt att sätta in de krav som följer av penningtvättsregelverket i det perspektivet. Mycket av det som följer av penningtvättsregelverkets krav på olika funktioner och deras uppgifter är också reglerat genom FFFS 2014:1, vilket t.ex. kan innebära att två olika funktioner granskar samma sak, men för olika syften. Exempelvis ska både CF och internrevisionen kontrollera och utvärdera bankens rutiner.

Det bör noteras att det inte finns något krav på att inrätta särskilda funktioner som tar hand enbart om penningtvätsfrågorna, så länge som kraven uppfylls (se Finansinspektionens beslutspromemoria FI Dnr 16–2467 s. 32 och 33).

Penningtvättsföreskrifterna reglerar inte var i organisationen (dvs. i vilken linje) som de olika funktionerna ska vara lokaliserade.

Bankens arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism är sammanfattningsvis, i de allra flesta fall, föremål för kontroller från tre olika funktioner i banken:

- Särskilt utsedd befattningshavaren (SUB)
- Centralt funktionsansvarig (CF)
- Den oberoende granskningsfunktionen (internrevision).

Banken ska ha tydliga interna processer som säkerställer att respektive funktions kontroller genomförs på ett oberoende och effektivt sätt och att inte dubbelkontroller sker i de fall det inte är relevant.

När ska en centralt funktionsansvarig, oberoende granskningsfunktion och särskilt utsedd befattningshavare utses?

Av 6 kap. 1 och 5 §§ penningtvättsföreskrifterna framgår att en CF alltid ska utses.

Det är inte obligatoriskt att utse en oberoende granskningsfunktion. En sådan ska inrättas om det är motiverat med hänsyn till bankens storlek och art (6 kap. 2 § penningtvättslagen och 6 kap. 1 § penningtvättsföreskrifterna). Bankens interna styrning och kontroll regleras främst i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (2014:1) om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1). En bank ska enligt de föreskrifterna ha kontrollfunktioner i form av riskkontroll, regel efterlevnad och internrevision. Banken är alltså i praktiken redan skyldig att ha en funktion för internrevision, en funktion som motsvarar en oberoende granskningsfunktion enligt penningtvättsregelverket. Uppdraget för funktionen för internrevision överensstämmer med det som gäller för den oberoende granskningsfunktionen enligt penningtvättsregelverket. Oavsett vilken bedömning som görs enligt penningtvättsregelverket, måste alltså banken ha en internrevisionsfunktion.

Det är inte heller obligatoriskt att utse en SUB. En sådan ska inrättas om det är motiverat med hänsyn till bankens storlek och art (6 kap. 2 § penningtvättslagen och 6 kap. 1 § penningtvättsföreskrifterna). Eftersom det är obligatoriskt att utse en CF och banken redan är skyldig att ha en funktion som motsvarar en oberoende granskningsfunktion enligt penningtvättsregelverket, kommer bedömningen i praktiken bara avse om banken behöver utse en SUB.

1.2.1 Bedömningen av om en särskilt utsedd befattningshavare ska utses

Vid bedömningen av om banken måste utse en SUB ska åtminstone följande faktorer beaktas.

- Företagets omsättning
- Antal anställda
- Antal verksamhetsställen
- Den verksamhet som bedrivs
- De produkter och tjänster som tillhandahålls
- Verksamhetens komplexitet
- Företagets allmänna riskbedömning

De fyra sista kriterierna är vida och innefattar bankens hela verksamhet och organisation. Det framgår inte om någon särskild aspekt har mer tyngd än de andra. Särskilt kriteriet ”den verksamhet som

bedrivs” tyder på att det bör göras en helhetsbedömning av verksamheten, snarare än en viktning av olika kriterier mot varandra. Finansinspektionen (FI) anger dessutom i beslutspromemorian till penningtvättsföreskrifterna (FI Dnr 16–2467) att listan över kriterier inte är uttömmande och att även andra förhållanden och omständigheter kan vara relevanta. Eftersom de uppräknade kriterierna redan täcker in hela banken och dess verksamhet, torde FI med den skrivningen syfta på faktorer utanför banken. Mot denna bakgrund torde utrymmet för en bank att kunna avstå från att utse en SUB vara ganska litet.

Ett beslut att inte inrätta en SUB bör vara noggrant motiverat och dokumenterat. Beslutet bör också omprövas löpande samt vid förändringar i verksamheten.

Vem ska utses till särskilt utsedd befattningshavare?

Till SUB kan utses bankens vd, en person i vd:s ledningsgrupp eller motsvarande befattningshavare (6 kap. 2 § punkten 1 penningtvättslagen). Uppgifterna som åligger en SUB ska utföras, oavsett om det utses en SUB enligt penningtvätsregelverket eller inte. Om banken väljer att inte utse en SUB är vd, inom ramen för sitt vd-uppdrag, ansvarig för att de uppräknade arbetsuppgifterna utförs. Syftet med lagkravet på att inrätta en särskilt ansvarig person för penningtvätsfrågorna bör således ses utifrån perspektivet att frågorna ska ges mer uppmärksamhet och högre prioritet av bankens ledning än vad de haft tidigare. För att uppnå det syftet kan det vara lämpligare att utse någon annan än vd, som kan få mer dedikerad tid till att hantera uppdraget.

De arbetsuppgifter som ligger under SUB är sådana som har stor betydelse för bankens arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism och den person som utses ska därmed vara föremål för lämplighetsprövningen i 2 kap. 13 § penningtvättslagen. Det får antas att lagstiftaren avsett att en SUB ska vara en person med kunskap och erfarenhet om just penningtvätt och finansiering av terrorism. Även om en vd givetvis måste ha grundläggande kunskaper om penningtvätsregelverket och insikter i de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som finns i banken, är en vd sällan expert på området. Om det är motiverat att utse en SUB i banken, kan det alltså vara motiverat att utse en annan person än vd. Sammantaget är det dock upp till den enskilda banken att besluta vem i organisationen som ska utses till SUB. Med tanke på SUB:ens operativa uppgifter bör SUB:en och dess funktion placeras i första linjen.

1.2.2 Vad ska en särskilt utsedd befattningshavare göra?

Enligt 6 kap. 2 § penningtvättslagen ska SUB ansvara för att banken genomför kraven i penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna. Enligt 6 kap. 2 § penningtvättsföreskrifterna ska SUB göra följande.

- **Göra** den allmänna riskbedömningen och hålla den uppdaterad
- **Ansvara för** att banken har de rutiner och riktlinjer som krävs enligt penningtvättslagen och penningtvättsföreskrifterna
- **Uppdatera** rutinerna och riktlinjerna
- **Kontrollera** och följa upp att beslutade åtgärder för kundkännedom genomförs
- **Rapportera** till styrelsen eller vd

Att både göra och uppdatera den allmänna riskbedömningen samt ha ansvar för att banken tar fram och uppdaterar interna rutiner och riktlinjer kan innebära ett omfattande arbete som en person inte kan förväntas utföra själv. Utförandet kräver också delvis olika kompetenser. Detsamma gäller de två sista punkterna där utförandet, till skillnad från de tre andra punkterna, enligt penningtvättsföreskrifterna inte kan delegeras. Enligt 6 kap. 2 § andra stycket penningtvättsföreskrifterna kan SUB, beträffande de tre första punkterna, utse en eller flera personer som biträder denne samt delegera befogenheter till dessa personer.

I beslutspromemorian till penningtvättsföreskrifterna (FI Dnr 16–2467 s. 30 och 31) omtalas SUB både som en person och som en funktion (en enhet eller en avdelning). En rimlig tolkning av regelverket och vad som uttalas i FI:s beslutspromemoria är därför att SUB är en enskild person som har utsetts att leda en organisation, enhet eller funktion som har att göra och uppdatera den allmänna riskbedömningen, ha ansvar för att ta fram och uppdatera rutiner och riktlinjer samt göra kontroller och uppföljningar. Medan det utpekade ansvaret som åligger en SUB aldrig kan delegeras, kan själva genomförandet av uppgifterna som avser framtagande och uppdatering av den allmänna riskbedömningen samt framtagande och uppdatering av riktlinjer och rutiner (de tre första punkterna) delegeras till andra funktioner, enheter eller avdelningar inom banken. De uppgifter (de två sista punkterna) som avser kontroll och rapportering kan dock inte delegeras utanför den funktion eller organisatoriska del av banken som leds av SUB.

För att en SUB ska kunna utföra sitt uppdrag är det viktigt att personen får tillräckligt mandat att fatta beslut samt en tillräcklig budget och resurser.

1.3 Centralt funktionsansvarig

Enligt 6 kap. 5 § penningtvättsföreskrifterna ska alla verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsföreskrifterna utse en CF.

CF ska enligt 6 kap 5 § punkten 5 penningtvättsföreskrifterna kontrollera och regelbundet utvärdera att bankens rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism, vilket bl.a. omfattar åtgärder för kundkännedom, är ändamålsenliga och effektiva. Enligt 9 kap. 5 § punkten 2 FFFS 2014:1 har även internrevisionen ett uppdrag att kontrollera alla bankens rutiner, inklusive kundkännedomsrutiner, för att utvärdera om de är ändamålsenliga och effektiva. De två funktionerna kan alltså förefalla göra samma sak/granska samma saker. Det sker dock för olika syften. Internrevisionen ska också granska CF. CF:s utvärdering sker enligt penningtvättsregelverket och bör avgränsas och bestå i en bedömning av om rutinerna är effektiva och ändamålsenliga för att uppfylla regelverkskraven och hantera riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism., medan internrevisionens utvärdering, som följer av FFFS 2014:1, är betydligt vidare och har andra aspekter på effektivitet och ändamålsenlighet.

Det anges inte var i organisationen som CF ska placeras, vilket innebär viss frihet för varje bank att etablera och anpassa funktionen efter sin egen verksamhet. De uppgifter som räknas upp i 6 kap. 5 § överensstämmer till stor del med de uppgifter som räknas upp för funktionen för regelefterlevnad i 8 kap. 3 § FFFS 2014:1, vilket talar för att Finansinspektionen (FI) avser att CF ska vara en funktion i andra linjen. Båda funktionerna ska också vara oberoende i förhållande till de funktioner och områden som den ska övervaka och kontrollera. CF skulle kunna inrättas som en funktion i andra linjen eller vara en del av funktionen för regelefterlevnad.

Det är också möjligt att låta CF vara en funktion i första linjen. Den måste då noggrant hållas avskild från den övriga verksamheten och från SUB:s organisation. Det finns dock en risk att kontrollandskapet i banken blir komplicerat i och med att det då kan finnas två kontrollfunktioner i första linjen, dvs. både SUB och CF. Dessutom måste funktionen för regelefterlevnad göra andra linjens kontroller och till det kommer den oberoende granskningsfunktionens kontroller i tredje linjen. Det medför höga krav på att kunna visa hur oberoendet säkerställs med ett sådant val av organisation för att inte skapa otydligheter i verksamheten och för att kunna säkerställa en tydlig kvalitativ och effektiv rapportering.

Vad innebär kravet på oberoende?

Kravet på oberoende innebär att CF ska vara oberoende i förhållande till de delar av organisationen som CF ska övervaka och kontrollera. Det finns i penningtvättsregelverket i sig inget krav på att funktionen ska vara organisatoriskt skild från de funktioner och områden som ska övervakas och kontrolleras. Om CF placeras inom funktionen för regelefterlevnad, säkerställs dock oberoendet genom att det är en funktion i andra linjen, som därmed är organisatoriskt skild från den övriga verksamheten, samt att den rapporterar direkt till vd eller styrelse. Genom att funktionen är skild från den övriga verksamheten hanteras risken att någon skulle kunna granska sitt eget arbete. Genom att funktionen rapporterar direkt till vd eller till styrelsen hanteras risken att funktionens rapporter om bankens regelefterlevnad förvanskas.

Generellt är det lättare att säkerställa oberoendet i en större bank än i en mindre bank med en liten organisation. Att lägga CF i andra linjen eller låta den vara en del av funktionen för regelefterlevnad, är ett sätt att säkerställa oberoendet. Då kan det också finnas möjligheter till effektivitetsvinster t.ex. genom att CF tillämpar samma metodik för kontroller och granskningar som redan befintlig funktion för regelefterlevnad använder.

Kan centralt funktionsansvarig arbeta riskbaserat?

Det finns ingenting i regelverket som antyder att CF inte skulle kunna arbeta riskbaserat och t.ex. prioritera sina löpande kontroller och granskningar utifrån ett riskbaserat perspektiv. Med "risk" avses här risken för penningtvätt och terrorismfinansiering samt risken för att inte uppfylla kraven i penningtvättsregelverket, inte andra risker.

Hur uppfyller centralt funktionsansvarig kravet på att ansvara för rapporteringen till Polismyndigheten?

CF är ansvarig för att uppgiftsskyldigheten enligt 4 kap. 6 § penningtvättslagen sker på det sätt som Polismyndigheten föreskriver. Genomförandet av denna uppgift kan delegeras.

CF är också ansvarig för rapporter till Polismyndigheten enligt 4 kap. 3 § penningtvättslagen. Detta följer av 6 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen. En upplysningsbestämmelse om detta ansvar finns i 6 kap. 9 § penningtvättsföreskrifterna (se också s. 31 i beslutspromemorian till penningtvättsföreskrifterna, FI Dnr 16–2467). Att CF har ansvar för rapporterna innebär inte att CF själv måste lämna själva rapporten till Polismyndigheten, utan CF bedöms kunna låta andra inom banken göra detta på CF:s ansvar. I många fall kan det vara så att CF har en organisation med medarbetare knuten till sig.

När det finns skälig grund för misstanke ska rapportering ske *utan dröjsmål* till Polismyndigheten. Arbetet med att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism måste kunna bedrivas effektivt. I regel är det inte praktiskt möjligt att CF godkänner varje rapport innan den lämnas till Polismyndigheten. Skulle CF utföra arbetet själv är det i praktiken omöjligt att agera skyndsamt och effektivt. CF

måste därför även i detta hänseende kunna biträdas av andra i banken. Det bör dock förutsätta att CF håller sig löpande informerad om bankens rapportering, vilket bl.a. innebär kontroll av vad som rapporteras, att rapporteringen sker enligt bankens interna riktlinjer och Polismyndighetens anvisningar samt att rapporterna håller god kvalitet. Ansvar för rapporteringen ligger alltid hos CF. Förfarandet möjliggör en skyndsam rapportering och skapar förutsättningar för en effektiv tillämpning av regelverket. Förfarandet bedöms sammantaget förenligt med penningtvättsregelverket.

Oavsett hur rapporteringen går till rent praktiskt, bör CF hålla sig löpande informerad om den granskning som sker, så att den sker enligt bankens interna riktlinjer och Polismyndighetens anvisningar samt att arbetet håller god kvalitet, eftersom granskningen utgör underlaget för beslutet om rapportering ska ske, vilket är CF:s ansvar.

Centralt funktionsansvarig inom en koncern

Det är enligt 6 kap. 8 § penningtvättsföreskrifterna möjligt att utse en CF för flera eller samtliga företag inom en koncern. Detta kan ge bättre effektivitet och kan också bidra till en bättre riskhantering för koncernen som helhet. CF är ansvarig för rapporteringen till Polismyndigheten och den som är utsedd till CF för flera bolag i en koncern kan fullgöra uppdraget utan att något av bolagen anses bryta mot tystnadsplikten i 4 kap. 9 § penningtvättslagen.

Vid utläggning av verksamhet inom en koncern måste banken beakta 10 kap. FFFS 2014:1 om uppdragsavtal. Det är t.ex. inte tillräckligt att det är till fördel för koncernen som helhet att utse en CF för hela koncernen, det måste också vara i varje dotterbolags intresse att så sker. Varje dotterbolag måste kunna visa att det uppfyller regelverkskraven.

1.4 Oberoende granskningsfunktion

Banker är enligt FFFS 2014:1 skyldiga att ha en funktion för internrevision, vars uppdrag överensstämmer med det som gäller för den oberoende granskningsfunktionen. I Finansinspektionens beslutspromemoria till penningtvättsföreskrifterna (FI Dnr 16–2467 s. 33) framhålls att någon särskild funktion för penningtvättsgranskningar inte behöver inrättas, men att det måste finnas tillräcklig kompetens på penningtvättsområdet för att utföra de kvalificerade uppgifter som en oberoende granskningsfunktion ska utföra. Internrevisionens uppdrag omfattar redan sedan tidigare bankens arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism och reglerna om den oberoende granskningsfunktionen innebär därmed inga nya krav för bankernas del.